

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

Radosław Tomasz Jeż (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z wniosku M. B.

z udziałem J. S.-C., B. M. i K. Y.

o stwierdzenie nabycia spadku po K. B.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych 15 stycznia 2025 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego od postanowienia Sądu Rejonowego w Kielcach z 22 listopada 2017 r., sygn. I Ns 76/17:

- 1. uchyla zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego w Kielcach z 22 listopada 2017 r. o sygn. I Ns 76/17 i przekazuje sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania;**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołanego wniesieniem skargi nadzwyczajnej.**

UZASADNIENIE

Wnioskiem z 24 stycznia 2017 r. M. B. domagała się stwierdzenia nabycia spadku po ojcu K. B., zmarłym w dniu [...] 1995 r. Sąd Rejonowy w Kielcach I Wydział Cywilny postanowieniem z dnia 22 listopada 2017 r. stwierdził, że spadek

po K. B., synu J. i S., zmarłym w dniu [...] 1995 r. w C. w K., ostatnio stale zamieszkałym w B., na podstawie ustawy nabyli: żona G. B. z domu B., córka W. i M. w 1/4 części oraz córki: M. B., córka K. i G. (Nr PESEL [...]), J. S.-C. z domu B., córka K. i G. (Nr PESEL [...]), B. M. z domu B., córka K. i G. (Nr PESEL [...]), K. W. Y. z domu B., córka K. i G. (Nr PESEL [...]), T. U. M. z domu B., córka K. i G. po 3/20 części każda z nich.

Spadkodawca nie pozostawił testamentu. Nikt ze spadkobierców ustawowych nie zrzekł się dziedziczenia, nie odrzucił spadku ani nie został uznany za niegodnego dziedziczenia. Nie został też sporządzony akt poświadczenia dziedziczenia po K. B.. W skład spadku wchodziło mieszkanie położone w K. ul. [...], dla którego Sąd Rejonowy w Kielcach prowadzi księgę wieczystą o numerze [...] (k. 25). Żona spadkodawcy G. B. zd. B. zmarła [...] 2012 r.

Sąd Rejonowy w Kielcach w ww. postanowieniu błędnie jako spadkobiercę wskazał T. U. M., która jak wynika z zapewnienia spadkowego, zmarła przed spadkodawcą, nie pozostawiając zstępnych. Prokurator Generalny skargą nadzwyczajną z 27 października 2022 r. zaskarżył postanowienie Sądu Rejonowego w Kielcach Wydział I Cywilny z dnia 22 listopada 2017 r., sygn. akt I Ns 76/17 w całości. Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1, 2 ustawy o SN (dalej: „u.SN”) w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN zaskarżonemu postanowieniu Prokurator Generalny zarzucił:

1. naruszenie zasady ochrony zaufania obywateli do państwa w szczególności w kontekście realizacji zasady bezpieczeństwa prawnego, zawartych w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także naruszenie prawa do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności, wyrażonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz konstytucyjnego prawa do własności i dziedziczenia, chronionego w ramach art. 64 ust. 1 i 2 oraz art. 21 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, polegające na wydaniu przez Sąd orzeczenia o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłym K. B. pomimo nieustalenia prawidłowego kręgu spadkobierców wobec majątku spadkowego, tj. uwzględniającego prawa zmarłej w dniu [...] 1987 r. – córki T. U. M., a zaistniała

sytuacja stworzyła stan niepewności prawnej, w ramach którego zainteresowani pozbawieni zostali legitymacji do jednoznacznego i niebudzącego wątpliwości potwierdzenia nabycia pełnych uprawnień spadkowych, co w istocie skutkuje pozbawieniem ich możliwości realizacji uprawnień majątkowych nabytych na podstawie dziedziczenia,

2. naruszenie w sposób rażący przepisów prawa procesowego, a to art. 670 § 1 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na braku wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, przez zaniechanie żądania przedłożenia aktu zgonu T. U. M., a co najmniej uwzględnienia ujawnionych w sprawie informacji zawartych w treści wniosku inicjującego postępowanie spadkowe po K. B., jak i w treści złożonego do protokołu z dnia 14 czerwca 2017 r. zapewnienia spadkowego B. M. zd. B., potwierdzonego przez wnioskodawczynię i pozostałych uczestników, wskazującej na śmierć wymienionej przed datą zgonu spadkodawcy – co skutkowało błędnym ustaleniem kręgu spadkobierców,

3. naruszenie w sposób rażący przepisów prawa materialnego – tj. art. 927 § 1 k.c. w zw. z art. 931 § 1 k.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni, której skutkiem było przyjęcie, że spadek po K. B. s. J. i S., zmarłym w dniu [...] 1995 r. w C., ostatnio zamieszkałym w B., na podstawie ustawy w 3/20 udziału nabyła T. U. M., podczas gdy zmarła ona w dniu [...] 1987 r., a tym samym nie mogła nabyć spadku po ojcu, skoro w dacie jego otwarcia nie żyła. W oparciu o powyższe zarzuty, Prokurator Generalny, działając na podstawie art. 91 § 1 ustawy o SN, wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Kielcach z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania ze skargi nadzwyczajnej.

Ponadto skarżący Prokurator Generalny opisał w swym środku zaskarżenia dotychczasowy przebieg postępowania, a także rozwinął przedstawione zarzuty. Wskazał m.in., że analiza akt sprawy i wydanego w niej rozstrzygnięcia świadczy o tym, że wystąpienie ze skargą nadzwyczajną było zasadne.

Orzeczenie Sądu Rejonowego w Kielcach z 22 listopada 2017 r., I Ns 76/17, zarówno naruszyło zasady i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP, jak również w sposób rażący naruszyło prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie. Opisane treścią skargi uchybienie doprowadziło do wydania orzeczenia z naruszeniem art. 670 § 1 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. i art. 927 § 1 k.c. Doszło zatem do naruszenia przepisów procedury cywilnej, a w konsekwencji do naruszenia prawa materialnego. Sąd *meriti* nie mógł uznać T. U. M. za spadkobiercę wobec bezwzględnego charakteru przepisu art. 927 § 1 k.c. Skutkiem tego uchybienia było nieprawidłowe ustalenie kręgu spadkobierców. Od powyższego postanowienia nie wniesiono skutecznych, zarówno zwyczajnych jak i nadzwyczajnych środków odwoławczych. Postanowieniem z dnia 11 października 2022 r. Sąd Rejonowy w Kielcach Wydział VIII Cywilny w sprawie o sygn. VIII Ns 252/22 oddalił również wniosek o zmianę prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku zapadłego w sprawie o sygn. I NS 76/17. Suma zatem uchybień powoduje, że uchylenie zaskarżonego postanowienia jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nadzwyczajna Prokuratora Generalnego zasługuje na uwzględnienie, albowiem postanowienie Sądu Rejonowego w Kielcach z 22 listopada 2017 r., I Ns 76/17, nie odpowiada prawu.

Wprowadzenie do polskiego systemu prawnego instytucji kontroli nadzwyczajnej w art. 89-95 u.SN miało na celu zaradzenie podnoszonym w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, ograniczeniom skargi konstytucyjnej, która nie pozwalała na adekwatną reakcję względem orzeczeń sądów powszechnych lub wojskowych, które wprawdzie zapadały z naruszeniem zasad konstytucyjnych, jednak w oparciu o przepisy, którym nie można było czynić zarzutu niekonstytucyjności (zob. sygnalizacja pełnego składu Trybunału Konstytucyjnego dokonana 12 marca 2003 r., S 1/03, OTK ZU 2003

nr 3, poz. 24). Skarga nadzwyczajna została wprowadzona celem zaradzenia temu deficytowi nadzwyczajnych środków zaskarżenia pozwalających na eliminację rażąco wadliwych orzeczeń z poszanowaniem prawa do sądu (zob. wyrok pełnego składu Trybunału Konstytucyjnego z 19 lutego 2003 r., P 11/02, pkt 5) afirmując w ten sposób zasadę demokratycznego państwa prawa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Realizując te założenia, skarga nadzwyczajna z całą pewnością nie stanowi instrumentu ponownej kontroli instancyjnej (trzeciej instancji – gdy nie ma możliwości złożenia skargi kasacyjnej lub czwartej – gdy skarga kasacyjna nie została uwzględniona), ale instrument skonkretyzowanej kontroli konstytucyjności aktów jurysdykcyjnych, zaś jej zgodność z międzynarodowymi standardami ochrony praw człowieka była już kilkakrotnie wyjaśniana w orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20, pkt 1-6; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20, pkt 1-5; z 28 września 2021 r., I NSNc 107/21).

Skarga nadzwyczajna może zostać wniesiona jedynie wówczas, gdy jest to konieczne dla zapewnienia zgodności prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych i wojskowych z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 89 § 1 *in principio* u.SN) i to tylko w sytuacji, gdy można ją oprzeć na przynajmniej jednej z trzech podstaw, określonych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Sąd Najwyższy zwracał uwagę, że połączenie ogólnej przesłanki funkcjonalnej ze szczegółowymi podstawami skargi nadzwyczajnej sformułowaniem „o ile”, jednoznacznie wskazuje na konieczność jednoczesnego zaistnienia przesłanki funkcjonalnej i którejś (przynajmniej jednej) z jej szczegółowych podstaw wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2020 r., I NSNc 48/19). Jednocześnie, wzajemna relacja, zachodząca między przesłanką funkcjonalną i przesłankami szczegółowymi wymaga, aby w pierwszej kolejności dokonać oceny zaistnienia podstaw szczegółowych, a następnie dopiero dokonać oceny tego, czy ziściła się również przesłanka funkcjonalna (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20, pkt 2; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20, pkt 10).

Zgodnie z art. 89 § 1 ustawy o SN, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojkowego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile:

1) orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji lub

2) orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub

3) zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego

- a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Skarga nadzwyczajna jest instrumentem szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości w znaczeniu określonym w art. 175 ust. 1 Konstytucji RP. Jej celem jest wyeliminowanie z obrotu prawnego wadliwych i jednocześnie naruszających zasady sprawiedliwości społecznej orzeczeń sądowych, które dotyczą konkretnych, zindywidualizowanych podmiotów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., I NSNk 2/19; wyrok Sądu Najwyższego z: 9 grudnia 2020 r., I NSNu 1/20; 13 stycznia 2021 r., I NSNk 3/19). Rolą kontroli nadzwyczajnej nie jest jednak eliminowanie wszystkich wadliwych orzeczeń. Wyjątkowość orzekania w ramach tej instytucji dotyczy tylko tych z nich, które nie dadzą się pogodzić z podstawowymi zasadami demokratycznego państwa prawnego, będąc *prima facie* orzeczeniami w sposób elementarny niesprawiedliwymi (por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2021 r., I NSNc 146/21).

Na podmiocie inicjującym kontrolę nadzwyczajną prawomocnego orzeczenia ciąży obowiązek przytoczenia i uzasadnienia podstaw wniesienia skargi nadzwyczajnej (art. 95 pkt 1 u.SN w zw. z art. 398⁴ § 1 k.p.c.). Oznacza to konieczność wskazania i uzasadnienia nie tylko którejś spośród szczegółowych podstaw skargi (art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN), ale następnie również wykazania, w kontekście realiów konkretnej sprawy, zaistnienia przesłanki funkcjonalnej

(art. 89 § 1 *principium* u.SN), czyli wyjaśnienia, z czego wynika konieczność zapewnienia zgodności z zasadą konstytucyjną wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP. O ile jednak ocena spełnienia przesłanek szczegółowych sprowadza się, w dużym uproszczeniu, do dokonania subsumpcji, o tyle dokonując oceny ziszczenia się przesłanki funkcjonalnej, czyli oceniając konieczność zapewnienia zgodności prawomocnych orzeczeń z art. 2 Konstytucji RP, kluczowe staje się ważenie konstytucyjnych wartości (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20; z 21 kwietnia 2021 r., I NSNc 89/20).

Również z tego względu, przy odpowiednim stosowaniu art. 398¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN, przewidującego związanie sądu podstawami skargi, uwzględnić należy specyfikę przesłanki funkcjonalnej skargi nadzwyczajnej. Konieczność zapewnienia zgodności z art. 2 Konstytucji RP wymaga wzięcia pod uwagę sformułowanych w orzecznictwie i doktrynie zasad konkretyzujących tę normę ustrojową. Sąd Najwyższy nie może jednak abstrahować od całokształtu zasady wyrażonej w tym przepisie Konstytucji RP, nawet jeśli ten nie wyeksplikował z należytą dokładnością, istotnych dla sprawy aspektów zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20).

W piśmiennictwie zauważa się, że z formalnego punktu widzenia skarga nadzwyczajna należy do nadzwyczajnych środków zaskarżenia o złożonym charakterze (T. Ereciński, K. Weitz, *Skarga nadzwyczajna w sprawach cywilnych*, Przegląd Sądowy 2019 nr 2, s. 8). Formalnoprawna analiza skargi nadzwyczajnej wniesionej w sprawie II NSNc 313/23 prowadzi do wniosku, że jest ona dopuszczalna, co otwiera możliwość jej merytorycznego rozpoznania.

Zdaniem Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie, gdzie naruszenie prawa ma charakter oczywisty, uwzględnienie skargi nadzwyczajnej jest bezwzględnie konieczne, zaś sama sprawa stanowi modelowy przykład właściwego zastosowania omawianej instytucji, wyraźnie ukazując zasadność umiejscowienia tego środka zaskarżenia w systemie prawa krajowego. Wadliwie wydane postanowienie nie może być w praktyce wykonane przez spadkobierców co sprawia,

że niemożliwe są jakiekolwiek dalsze czynności prawne odnoszące się do masy spadkowej pozostałej po K. B.. Spadkobiercy pozostają wskutek wydania tego postanowienia w swoistym klinczu prawnym. Z jednej strony, nie mogą uzyskać innego postanowienia spadkowego, gdyż sprawa ma charakter *res iudicata*. Z drugiej strony, z uwagi na wadliwość postanowienia, nie mogą na jego podstawie dokonać działu spadku, ani masą spadkową skutecznie rozrządzić. Uchylenie postanowienia w efekcie uwzględnienia skargi nadzwyczajnej jest jedyną metodą zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

W niniejszej sprawie brak przy tym podstaw do uchylenia orzeczenia lub jego zmiany w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia ze względu na upływ terminów do ich wniesienia. Niemożność zastosowania art. 679 § 1 zdanie drugie k.p.c. wynika z przesłanek zastosowania tego przepisu – nie służy on bowiem naprawieniu błędów sądu, ani stron w postępowaniu spadkowym. Przepis ten można zastosować jedynie opierając żądanie zmiany postanowienia spadkowego na podstawie, której uczestnik nie mógł powołać w przedmiotowym postępowaniu. Tymczasem z analizy dokumentów wynika, że podstawy te były wyraźnie powołane w toku postępowania, jednak zostały zignorowane przez Sąd wskutek pominięcia dowodów w sprawie. Wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Rejonowy pominął żądanie przedstawienia odpisu skróconego aktu zgonu, z którego wynika, że T. U. M. nie dożyła chwili otwarcia spadku po K. B. zmarłym [...] 1995 r., albowiem zmarła ona w dniu [...] 1987 r. Konieczność zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po K. B. wynika z naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 670 k.p.c., natomiast wystąpienie z wnioskiem o jego uchylenie lub zmianę w trybie art. 679 k.p.c. nie jest możliwe.

Tym samym, pomimo iż zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego w Kielcach jest prawomocne, zasadne jest jego uchylenie w efekcie uwzględnienia skargi nadzwyczajnej z uwagi na wypełnienie przesłanek wskazanych w art. 89 ustawy o SN. Orzeczenie Sądu Rejonowego w Kielcach z 22 listopada 2017 r., I Ns 76/17, naruszyło zasady i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP odnoszące się do dziedziczenia i własności, jak również w sposób

rażący naruszyło prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie. W sprawie doszło do niewłaściwego zastosowania przepisów procedury cywilnej, a w konsekwencji naruszenia prawa materialnego poprzez uznanie za spadkobiercę osoby zmarłej przed spadkodawcą, a więc mylnego określenia kręgu spadkobierców.

W przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy w Kielcach procedował w sposób niewłaściwy, wydając rozstrzygnięcie bez wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, a zwłaszcza poprzez zaniechanie przedstawienia odpisu skróconego aktu zgonu T. U. M., co skutkowało błędnym ustaleniem kręgu spadkobierców. Sąd Najwyższy zgadza się ze składającym skargę nadzwyczajną, iż w ten sposób w realiach sprawy naruszono zasadę ochrony zaufania obywateli do państwa (organów wymiaru sprawiedliwości) odnoszącą się do całego procesu stosowania prawa, jak również prawo uczestnika postępowania do rzetelnej procedury sądowej.

Nie dochowując należytej staranności w toku oceny dowodów, pomijając dowody kluczowe dla sprawy przedłożone przez wnioskodawcę – na podstawie których możliwe było prawidłowe zastosowanie prawa materialnego i ustalenie kręgu spadkobierców w sprawie, Sąd uchybił prawidłowej realizacji zasady sprawiedliwości proceduralnej. Badanie z urzędu, o którym mowa w art. 670 k.p.c., zostało przeprowadzone w sposób wadliwy, co doprowadziło do rażącego naruszenia przepisów art. 927 § 1 k.c.

Sąd Najwyższy zgadza się ze skarżącym, iż przedmiotowe orzeczenie może przy tym w sposób bezpośredni naruszać konstytucyjnie gwarantowane prawa do własności i dziedziczenia, wyrażone w art. 64 ust. 1 i 2 oraz art. 21 ust. 1 Konstytucji RP. Sąd Najwyższy zgadza się także ze skarżącym, iż w sprawie niniejszej mamy do czynienia z naruszeniem prawa materialnego lub procesowego w stopniu rażącym – treść bowiem orzeczenia pozostaje w wyraźnej sprzeczności z zasadniczymi i niepodlegającymi odmiennej wykładni przepisami. Przede wszystkim z art. 927 § 1 k.c. wynika, iż po danym spadkodawcy może być spadkobiercą jedynie osoba fizyczna, która żyła w chwili otwarcia spadku. Spadkobierca musi więc – co do zasady – urodzić się przed śmiercią spadkodawcy i go przeżyć. W niniejszej sprawie Sąd wskazał jako spadkobiercę osobę,

nieżyjącą w chwili otwarcia spadku. Treść postanowienia w sposób rażący narusza tym samym dyspozycję art. 927 § 1 k.c. Bezwzględny charakter tego przepisu wyklucza możliwość uznania przez Sąd T. U. M. za spadkobiercę K. B..

Przez „rażące naruszenie prawa” należy rozumieć naruszenie prawa na tyle wyraźne, że do jego ustalenia nie jest konieczne prowadzenie złożonych procesów intelektualnych (zob. K. Szczucki, *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 467). Również Sąd Najwyższy, w wielu orzeczeniach wskazywał, że „rażące” naruszenie musi być „oczywiste”, czyli „widoczne dla przeciętnego prawnika *prima facie* bez konieczności wnikliwej analizy” (zob. postanowienie z 29 marca 2019 r., V CSK 326/18; wyrok z 8 czerwca 2017 r., SNO 22/17; wyrok z 20 maja 2020 r., I NSNc 28/19; postanowienie z 21 września 2021 r., I NSNc 59/20; wyrok z 28 września 2021 r., I NSNc 107/21). O rażącym naruszeniu prawa może być mowa wówczas, gdy miało miejsce naruszenie przepisu o takim znaczeniu dla prawidłowego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy, iż mogło to mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia (zob. A. Kotowski, *Skarga nadzwyczajna na tle modeli kontroli odwoławczej*, Prokuratura i Prawo 2018 nr 9, s. 51 i in.). Ponadto, w przypadku skargi nadzwyczajnej Sąd Najwyższy wskazał, że ocena tego, czy doszło do rażącego naruszenia prawa jest uzależniona od takich kryteriów jak: pozycja naruszonej normy w hierarchii norm prawnych, istotność naruszenia, a także skutki naruszenia dla stron postępowania (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 8 maja 2019 r., I NSNc 2/19; z 20 maja 2020 r., I NSNc 28/19).

W postępowaniu Sąd uchybił w stopniu rażącym swoim obowiązkom ustalenia z urzędu kręgu spadkobierców zgodnie z art. 670 k.p.c., co miało wpływ na wadliwe ustalenia, o których mowa w art. 677 k.p.c. Błąd ten to pominięcie z dowodu informacji zawartej w piśmie inicjującym postępowanie spadkowe z dnia 24 stycznia 2017 r. (data wpływu), w którym wnioskodawca M. B. wskazała, iż jej siostra T. M. zd. B., jedna z córek spadkodawcy, zmarła w dniu [...] 1987 r., jak i w treści złożonego do protokołu w dniu 14 czerwca 2017 r. zapewnienia spadkowego uczestniczki B. M. zd. B., która powieliła informacje o śmierci siostry, wskazując jednak na datę roczną 1986, oraz oświadczyła, iż wymieniona nie pozostawiła zstępnych. Okoliczności te zostały także potwierdzone przez wnioskodawczynię i

pozostałych uczestników postępowania. Data śmierci T. M. zd. B. pomimo widocznej różnicy w roku nie została przez sąd zweryfikowana żądaniem przedstawienia aktu zgonu, w obu jednak wypadkach wskazywała na śmierć córki spadkodawcy przed data jego zgonu, na zasadzie art. 927 § 1 k.c. wyłączając wymienioną od dziedziczenia po zmarłym.

Zatem istotna wadliwość postępowania wiązała się z niedokonaniem wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, o którym mowa w art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Działanie Sądu z rażącym naruszeniem prawa procesowego, tj. art. 670 k.p.c., w rezultacie wiodło do wadliwego ustalenia kręgu spadkobierców w świetle art. 677 § 1 k.p.c. i art. 927 § 1 k.c. Dokonując wyważenia racji przemawiających za utrzymaniem w mocy postanowienia, a ogółem racji wynikających z integralnie pojmowanej zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej i przemawiających za tym, by postanowienie to uchylić, należy jednoznacznie stwierdzić, że uchylenie będzie proporcjonalnym środkiem pozwalającym zapewnić zgodność decyzji jurysdykcyjnych z art. 2 i art. 45 Konstytucji RP.

Reasumując Sąd Najwyższy stwierdza, że zaskarżone postanowienie zostało wydane z rażącym naruszeniem art. 670 § 1 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz art. 927 § 1 k.c. Doszło do naruszenia przepisów procedury cywilnej, a w konsekwencji naruszenia prawa materialnego. Biorąc pod uwagę powyższe, konieczne jest wyeliminowanie z obrotu prawnego wadliwego orzeczenia poprzez uchylenie go w całości. Sąd Rejonowy w Kielcach, który ponownie pochylił się nad sprawą, powinien dokonać oceny dowodów na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału, a następnie finalnie ustalić krąg spadkobierców po zmarłym i przypadające im udziały w masie spadkowej, bacząc przy tym, aby do udziału w postępowaniu wezwać oprócz wnioskodawcy osoby mogące wchodzić w rachubę jako spadkobiercy ustawowi zgodnie z art. 669 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 91 § 1 ustawy o SN, uchylił w całości postanowienie Sądu Rejonowego w Kielcach z 22 listopada 2017 r., I Ns 76/17, przekazując sprawę temu Sądowi

do ponownego rozpoznania. O wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 ustawy o SN.

ł.n

[a.ł]